

Aan
de gemeenteraad

Datum 25 mei 2021
Zaaknummer 2021-0068558
Betreft Vaststellen Transitievisie Warmte 2021

Vergadering van

Portefeuillehouder: Rik van der Linden
Begrotingsprogramma Duurzaam en Innovatief Dordrecht
Pijler Fysieke Leefomgeving
Kernteam/Opgave: Opgaven - Duurzame Stad
Auteur: Joost Leemans
E-mail: jm.leemans@dordrecht.nl
Verantwoordelijke: Kristie van Damme
Openbaar: Ja

Voorgesteld besluit

de Transitievisie Warmte Dordrecht 2021 vast te stellen.

Raadsvoorstel

Hoe zijn de bevoegdheden rond dit onderwerp verdeeld?

Zowel de Transitievisie Warmte als de daaruit voorkomende (nog op te stellen) wijkuitvoeringsplannen worden door de raad vastgesteld.

Wat is het doel?

In 2050 worden gebouwen in Nederland niet meer met aardgas verwarmd. Dat is nodig om de uitstoot van CO₂ terug te dringen, klimaatverandering tegen te gaan en de afhankelijkheid van aardgas te verminderen, zowel uit Groningen als uit het buitenland. Ook in Dordrecht gaan we onze gebouwen en huizen dus op een andere manier verwarmen. Deze overstap naar duurzame en aardgasvrije verwarming noemen we de warmtetransitie. Volgens het Nederlands Klimaatakkoord moeten gemeenten uiterlijk in 2021 hun Transitievisie Warmte vaststellen, waarin de alternatieven voor aardgas en het tijdspad per buurt is uitgewerkt.

Zes van de zeven Drechtsteden, te weten Alblasserdam, Dordrecht, Hendrik-Ido-Ambacht, Papendrecht, Sliedrecht en Zwijndrecht, hebben in een gezamenlijk traject gewerkt aan de Transitievisies Warmte 2021. Dit traject is gelijktijdig doorlopen met het opstellen van de RES 1.0 en de daaronder vallende Regionale Structuur Warmte, om optimale afstemming tussen de beleidsdocumenten te verzekeren.

In 2019 heeft uw raad de Transitievisie Warmte 1.0 vastgesteld. Dat document geeft inzicht in de uitgangspunten en de koers die we volgen op weg naar aardgasvrij. In de 1.0 versie is nog geen concreet tijdspad beschreven waarin wijken van het aardgas af gaan.

In de Transitievisie Warmte 2021 zijn de uitgangspunten, de onderzoeksbeelden en de fasering uit de 1.0 versie geactualiseerd op basis van lokale en landelijke ontwikkelingen en de inbreng van bewoners en bedrijven uit het participatietraject. Dit heeft geleid tot een transitiepad voor iedere

buurt waarin de warmteoptie, een fasering op hoofdlijnen en een handelingsperspectief voor alle partijen wordt geschetst staan. Deze transitiepaden zijn weergegeven in een kaart, de zogenaamde perspectiefkaart. In alle transitiepaden kunnen gebouweigenaren nu al aan de slag met zogenoemde "spijtvrije maatregelen" om hun gebouw geschikt te maken voor aardgasvrije verwarming, zoals isoleren, installeren van zonnepanelen of elektrisch koken. Daarnaast beschrijft het transitiepad de stappen om te komen tot de warmteoptie, waarvan het warmtenet, all-electric en duurzaam gas hybride de belangrijkste zijn.

Wat zijn per besispunt de argumenten en wat is hierop de toelichting?

Met de TVW geeft de gemeente richting aan de transitie richting aardgasvrij

Samen met stakeholders en met de input uit de eerste participatieronde (enquête en platform) zijn de uitgangspunten voor de TVW opgesteld. Deze uitgangspunten vormen de basis voor de warmtetransitie:

1. Voortvarend aan de slag met isolatie en andere vormen van energiebesparing.
2. Iedereen moet mee kunnen doen.
3. Keuzevrijheid in alternatieven, maar aardgas is op termijn geen optie meer.
4. Durven stappen te zetten naar een duurzame gebouwde omgeving.

Om te bepalen welke toekomstige warmteoptie per buurt de voorkeur heeft, zijn met inbreng van bewoners, uw raad en de werkgroep afwegingscriteria opgesteld:

1. Laagst maatschappelijke kosten.
2. Duurzaamheid: CO2-reductie en inpassing van lokale energiebronnen.
3. Inpasbaarheid in de ondergrond en openbare ruimte.

De gekozen transitiepaden doen recht aan de verschillende afwegingen om van het aardgas af te gaan of om aardgas te besparen

Met de uitgangspunten en afwegingscriteria is een basis gelegd voor de keuze van de warmteoptie per wijk. Er wordt altijd gestart met energie besparen. Per buurt is daarna onderbouwd bepaald wat de beste warmteoptie is, hoe de fasering eruit ziet, wat het handelingsperspectief (welke stappen kan een gebouweigenaar wanneer nemen) is, welke lokale kansen en ontwikkelingen en onzekerheden er zijn waar we mee om moeten gaan. Samen vormen die onderdelen het transitiepad van een buurt. Dit alles is weergegeven in de Perspectiefkaart, die per buurt het transitiepad en het perspectief richting duurzame warmteopties weergeeft.

Wat zijn kanttekeningen en/of risico's bij dit voorstel?

De overstap naar aardgasvrij is nog niet overal mogelijk

Er moeten landelijk nog financiële voorwaarden ingevuld worden om de overstap voor iedereen betaalbaar te maken. Als gemeente wachten we bovendien nog op wetgeving (een belangrijke is de Wet Collectieve Warmte die wordt vormgegeven) die het voor ons mogelijk maakt om meer sturing te geven aan de warmtetransitie in onze wijken. We zitten dus in een tussenfase waarin we wel voortgang willen boeken, maar het beschikbare instrumentarium (regelgeving, instrumenten en middelen) is momenteel nog niet toereikend.

Er is daarom gekozen voor twee manieren om toch aan de slag te gaan en blijven:

- Deze transitievisie warmte biedt daarom een "uitnodigingskader". De uitgangspunten, criteria en perspectiefkaart in deze Transitievisie Warmte bieden richting om met initiatieven uit de samenleving het gesprek aan te gaan.
- We starten met kansrijke clusters of doelgroepen in plaats van aan de slag te gaan met een wijkaanpak. Wanneer de overstap ook voor andere doelgroepen haalbaar en betaalbaar is kunnen zij ook aansluiten.

De warmtetransitie vraagt om een toenemende inzet van de gemeentelijke organisatie en van andere partijen waaronder de bouw- en installatiebranche

Het is hierbij van belang om dit te organiseren op zo'n wijze dat het past bij de opgave, maar ook bij de financiële situatie van de gemeente. Het rapport 'Van Parijs naar praktijk', dat in januari van dit jaar door de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) is gepubliceerd, geeft nader inzicht in de

benodigde financiën en de complexiteit rond de sturing van de energietransitie, waaronder de warmtetransitie. Momenteel werkt Dordrecht samen met de andere gemeenten en regio samen om de in de toekomst benodigde organisatie verder te concretiseren en kwantificeren.

Naast aanvullende inzet van de gemeente, vraagt de warmtetransitie ook extra inzet en middelen vanuit de bouw- en installatiebranche. Om in de komende jaren voldoende technisch opgeleide vakmensen te hebben en de werkzaamheden ook zoveel als mogelijk ten goede te laten komen aan de regionale economie, wordt een apart traject ingezet en doorlopen.

Welk (participatie)proces is doorlopen om tot dit voorstel te komen?

Gemeenteraad

Uw raad is tijdens het opstellen van deze TVW meerdere keren bijgepraat en heeft inbreng kunnen leveren. Op 20 en 25 januari hebben gezamenlijke raadsbijeenkomsten voor de zes gemeenten plaatsgevonden, waarin de gezamenlijke uitgangspunten zijn besproken. Op 30 maart zijn in een lokale raadsbijeenkomst de tussentijdse resultaten besproken.

Bewoners en bedrijven

Voor de Transitievisie Warmte 2021 is gekozen voor participatie op het niveau 'raadplegen'. Dat betekent dat de inbreng op gekozen momenten is opgehaald en verwerkt in het resultaat. In wijkuitvoeringsplannen verandert de mate van participatie en kunnen bewoners en bedrijven een adviserende of zelfs meebeslissende rol krijgen.

Activiteiten:

- Najaar 2020: 1.200 inwoners van Dordrecht (in totaal 4.500 uit Drechtsteden) hebben via een enquête laten weten wat zij belangrijk vinden in de overstap naar aardgasvrij. Daarnaast is gedurende het hele traject gebruikgemaakt van het participatieplatform denkmee.drechtstedenenergie.nl, dat ingezet is voor participatie van zowel de TVW als de RES. Via dit platform kunnen inwoners en bedrijven per fase hun gedachten en ideeën inbrengen.
- December 2020: een aantal bewoners heeft bij de enquête aangegeven betrokken te willen blijven bij de transitie naar aardgasvrij. Een selectie van deze groep is op 8 december 2020 samengekomen in een regionale digitale bijeenkomst, om nader in te gaan op en mee te denken over de uitkomsten van de participatieactiviteiten en de notitie van uitgangspunten.
- Maart 2021: op 31 maart is een informatieavond georganiseerd waar bewoners zijn geïnformeerd over aardgasvrij wonen, toelichting is gegeven op wat de TVW is en wat de eerste resultaten zijn, en is opgehaald hoe mensen betrokken willen worden bij het vervolg.

Regionale en lokale stakeholders

Op verschillende niveaus zijn partijen betrokken geweest bij het opstellen van de TVW.

Activiteiten:

- Regionaal hebben alle gemeenten en vertegenwoordigers van betrokken partijen (woningcorporaties, Stedin, Omgevingsdienst OZHZ, HVC, waterschappen, Provincie Zuid-Holland, stichting Drechtse Stroom) deelgenomen aan gezamenlijke werksessies, waar onder andere de gezamenlijke uitgangspunten zijn opgesteld.
- Een lokale werkgroep van betrokken partijen heeft gewerkt aan de onderdelen van deze transitievisie warmte die specifiek zijn voor Dordrecht. De betrokken partijen in Dordrecht zijn: gemeente Dordrecht, woningcorporaties Trivire en Woonbron, stichting Drechtse Stroom, HVC en Stedin.

Wat zijn de belangrijkste gerelateerde besluiten?

- De Regionale Energiestrategie (RES). Onderdeel van de RES is de Regionale Structuur Warmte (RSW), waarmee we de regionale beschikbare warmtebronnen, het verdeelvraagstuk van warmte binnen de regio, de benodigde infrastructuur en de

ruimtelijke impact en kosten in beeld brengen. De RES 1.0 wordt gelijktijdig met deze Transitievisie Warmte aan uw raad aangeboden.

- Transitievisie Warmte 1.0
- De Omgevingsvisie. Binnen de Omgevingsvisie is energietransitie een integraal onderdeel van het thema duurzaamheid, dat als een rode draad verweven is met de andere thema's. De hoofdlijnen van de Transitievisie Warmte en de Concept RES zijn daarom al meegenomen in de Omgevingsvisie. Bij het vaststellen van de Transitievisie Warmte 2021 zal de hele visie, met alle relevante details, binnen het instrumentarium van de Omgevingswet opgenomen moeten worden.

Hoe wordt dit betaald?

We gaan vanuit de huidige opgave aan de slag met het verder uitwerken van het uitnodigingskader en de bijbehorende samenhang met energiebesparing. Om de benodigde verbreding en verdieping te realiseren moeten in de volgende collegeperiode keuzes gemaakt worden over de daarvoor gewenste omvang en inzet. Daarbij realiseren wij ons ook dat we voor de juiste instrumenten en middelen ook deels afhankelijk van de keuzes van een nieuw kabinet. Het rapport 'Van Parijs naar praktijk', dat in januari van dit jaar door de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) is gepubliceerd, geeft nader inzicht in de benodigde financiën en de complexiteit rond de sturing van de energietransitie, waaronder de warmtetransitie. Momenteel werkt Dordrecht samen met de andere gemeenten en regio samen om de in de toekomst benodigde organisatie verder te concretiseren en kwantificeren.

Deze uitwerking zal leiden tot een bestuurlijk voorstel aan de gemeenteraad, waarin wordt gevraagd om de aanvullende middelen beschikbaar te stellen. Dit voorstel zal sterk gerelateerd zijn aan de aanvullende middelen die het Rijk via het gemeentefonds beschikbaar stelt voor de uitvoering van het Klimaatakkoord.

Naast aanvullende inzet van de gemeente, vraagt de warmtetransitie ook extra inzet en middelen vanuit de bouw- en installatiebranche. Om in de komende jaren voldoende technisch opgeleide vakmensen te hebben en de werkzaamheden ook zoveel als mogelijk ten goede te laten komen aan de regionale economie, wordt een apart traject ingezet en doorlopen.

Wat is het vervolg op het raadsbesluit?

Praktisch

Voor de inwoners wordt de warmtetransitie de komende jaren op twee gebieden merkbaar:

- De woningcorporaties zetten in op het aansluiten van hun bezit op het warmtenet. Zo heeft Trivire SAH-subsidie aangevraagd en toegezegd gekregen voor het aansluiten van 1.536 woningen op het warmtenet en 462 woningen van het (kook)gas af in de periode tot 2025.
- De gemeente intensificeert de communicatie over energie besparen door gerichte campagnes gecombineerd met collectieve acties voor verschillende gebouweigenaren. Activiteiten die hierbij horen zijn het uitvoeren van de RREW, 3D-energiescans en het inrichten van een energielening voor woningeigenaren met een smalle beurs. Meer informatie hierover vindt u in de raadsinformatiebrief Voortgang prestatielijnen opgave duurzame stad.

Procedureel

Momenteel is er sprake van een fase waarin wetgeving (Wet collectieve warmtevoorziening, Omgevingswet) in ontwikkeling is en randvoorwaarden voor de warmtetransitie - onder andere de betaalbaarheid - deels ontbreken. De manier om deze periode te overbruggen en ondanks die missende randvoorwaarden toch al voortgang te boeken, is een actieve houding bij initiatieven uit de markt en de samenleving. Dit geldt voor alle initiatieven met collectieve warmte, waarbij er op gemeentegrond warmte-infrastructuur moet worden aangelegd. Dat kan van heel kleinschalig (enkele gebouwen) tot groot (bijvoorbeeld cluster- of wijkniveau). Waar gebouweigenaren stappen willen zetten richting aardgasvrij die passen binnen de kaders van deze transitievisie warmte, gaan we met dit uitnodigingskader als basis het gesprek aan. Periodiek gaan we na of we nog op koers zitten en of de landelijke context is veranderd. Een aantal zaken krijgt de komende periode verder vorm: de Wet collectieve warmtevoorziening (zie volgende paragraaf) en de invulling van financiële

randvoorwaarden voor de wijkaanpak. Bij elk van deze mijlpalen nemen we het uitnodigingskader onder de loep en maken we aanpassingen in ons beleid waar nodig.

Het college van Burgemeester en Wethouders

De raad van de gemeente DORDRECHT;

gezien het voorstel van het college van Burgemeester en Wethouders van 25 mei 2021 inzake Vaststellen Transitievisie Warmte 2021;

gelet op artikel 160, lid 1 onder b van de Gemeentewet;

b e s l u i t :

de Transitievisie Warmte Dordrecht 2021 vast te stellen.

Aldus besloten in de vergadering van

Bijlagen

1. TVW 2021 Dordrecht - Definitief .docx
2. TVW 2021 Dordrecht - Bijlagen.docx